

fyredes et stort Antal Fæstemænd over Landet. Meningen med § 1 er jo — og i saa Henseende har efter min Mening den ærede Folke-tingsmand for Viborg Amts 1ste Valgkreds (Chr. Jensen) fuldkommen Ret — Meningen med denne Paragraf er jo slet ikke den, at der skal være Fæstemænd paa Landet, men blot den, at ogsaa paa Landet skal den Regel gjælde, at Ingen kan drive Fæstemandsnæring, det vil sige, drive det som Erhverv at skaffe Folk til Andre for Betaling, uden at han har faaet en Ansættelse dertil af Øvrigheden og bliver underkastet den Kontrol, som i saa Henseende skal etableres. Andet er det jo slet ikke; Lovforslaget bestemmer, saaledes som det nu foreligger, for Resten har jeg tidligere tilladt mig at bemærke, at hele dette Spørgsmaal, om Fæstemandsstrængen — for at bruge et Udtryk, der blev brugt meget i det andet Thing, og som, om det end ikke er ganske korrekt, saa dog godt betegner Sagen — skal udvides til Landet, lægger jeg ikke en særlig Vægt paa i og for sig. Dette tillod jeg mig ogsaa at udtale i det andet Thing, og det er, som sagt, vist, at det ikke er Meningen, at der skal være Fæstemænd allevegne; jeg anser det for ganske utænkligt, at Forholdene skulde udvikle sig saaledes, at der skulde nedstaa sig Fæstemænd i hvert Sogn eller Egnende. — Hvad det andet Afsnit af Loven angaar, da vil jeg tillade mig en enkelt almindelig Bemærkning, og det er den, at jeg er mig bevidst, at jeg under denne Sags Behandling har bestræbt mig for at dele lige mellem begge Parter, har bestræbt mig for at hævde den Grundsatning, at Tvungen til at opfylde Kontrakten og til at efterkomme sin Forpligtelse skal være lige for begge Parter. Dette tror jeg ogsaa, at man i det Hele taget har erkjendt, jeg kan i det Mindste ikke mindes Andet end, at det i det Hele taget er erkjendt under Forhandlingerne, at jeg har bestræbt mig for at komme derhen; men det er en ganske anden Sag, at man, som enkelte Talere vistnok have ment med en Del af, hvad de have sagt, at man ved at opstille disse Kontrolbestemmelser eller Tvangsbestemmelser, hvad man nu vil kalde det, mere gavne Husbonden end Lyendet, fordi det hyppigere var Tilfældet, at Husbonden behøvede at rekrurere til Anvendelsen af disse Kontrolbestemmelser, disse Tvangsbestemmelser, end at Lyendet behøvede det, med andre Ord, at Lyendet ikke havde saa stor Interesse som Husbonden i, at disse Bestemmelser stod i Loven. Dette kan nu nok være; men jeg mener, at det ikke er dette, som man skal maale efter, thi i og for sig kan det ikke være nogen Indvending, at der gives visse Bestemmelser, som nærmest ere af Interesse for den ene Part, Bestemmelser, sigtende til at nøde Folk til at holde en Kontrakt, som de i Virkelighed have indladt sig paa. Dernæst skal jeg bemærke, at det ikke ubeinget kan siges, at det slet ingen Interesse

har for Lyendet at kunne konstatere Lyendeforholdet og holde Husbonden fast til Kontrakten. Det kan godt være, at § 7 ligesaa ofte eller i det Mindste meget ofte kan være Lyendet til Nytte; thi netop, naar der skulde indtræde Tilfælde, hvor der var Overflødighed paa Tilbud af Arbejde, kan det blive ikke saa ganske ualmindeligt, at Husbonden forsøger at komme fra Kontrakten og under et eller andet Foregivende, at faae lyst Lyendet fra sig. I ethvert Tilfælde kan der paa ingen Maade siges Andet, end at § 7 i den Henseende er fuldkommen ligelig til begge Sider. Der er ogsaa en anden Udtalelse, som jeg finder mig foranlediget til at fremhæve her og som jeg fremsatte under Sagens Behandling forrige Gang, det er den, at advare mod bestandig at tænke sig Lyendet som den fattige og Fortrykte og Husbonden som den rige Mand, der ingen Nød har; dette tror jeg ikke, at man er berettiget til i al Almindelighed. Vi vide Alle, at der rundt omkring i Landet er overmaade mange Smaafolk, som ere nødt til at holde Lyende, der ere mange Husbønder rundt om i Landet, som ere Smaafolk, og som maaste, naar man skal se hen til deres Ene og til Spørgsmaalet om, hvad den Ene eller den Anden kan undvære, mindre kunne undvære Noget end Lyendet. Det er blot dette, jeg vilde fremhæve, at man ikke maa glemme denne Side af Sagen og ikke bestandig se Forholdet under det Synspunkt, at Husbonden er den store Mand, for hvem 10 Kroner er Intet, men Lyendet den fattige Stakkel, som Intet kan afstedkomme. Iøvrigt skal jeg kun sige, at jo mangfoldigere de Ansøufelser ere, der ere komne frem, desto mere Nødvendighed er der for, at denne Sag behandles i et Udvalg, og dette skal jeg derfor i det Hele anbefale.

Berg: Jeg er ganske enig med den ærede Justitsminister i, at man ikke maa gaa til Overligheder i Overveielser af dette Spørgsmaal og altsaa ikke fremstille alle Husbønder som Kapitalister og store Mand og Lyendet — hvorvel dette snarere kunde være rimeligt — som alle hørende til den underordnede Klasse i Samfundet; men dette er der vist heller Ingen, saavidt jeg kan skjønne, der har gjort i Dag. Fordi man tager et enkelt Eksempel, der kan være rigtigt, siger man ikke, at dette Eksempel skal betegne det almindelige Forhold; for saa vidt ramme den ærede Ministers Bemærkninger i alt Fald ikke Nogetsomhelst, jeg har nævnt. — Til det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds (S. A. Hansen) skal jeg udtale, at det glæder mig, at vi ere enige i Sovebsagen. Med Hensyn til Fæstemandsvæsenet lod det til, at det ærede Medlem nærmest var enig med mig; det ærede Medlem er ogsaa enig med mig i den Udtalelse, jeg fremsjerte, at man ikke kan sige, at Husbønderne ere lutter Engle, eller omvendt, at Lyendet er det, men at der